

6 tips voor het ontwerpen van onderwijs

written by Linda Litjens

8 februari 2023

Eigenlijk zijn alle docenten ontwerpers van het leerproces van hun leerlingen of studenten. Maar, het ontwerpen van een optimaal leerproces is een complex ontwerpvoorbeeld. In de meeste gevallen is er geen eenduidige oplossing: er zijn meerdere knoppen waaraan gedraaid kan worden. En hoewel het ontwerpen van krachtig onderwijs wat ons betreft een van de leukste dingen is om te doen, kan het soms best een uitdaging zijn om tot een goede uitkomst te komen. In dit artikel lees je zes tips voor onderwijsontwerp én lees je over hoe het Wijslab jou wat meer wegwijs kan maken in onderwijsontwerp.

Leren door ontwerp

Misschien heb je het al wel eens ergens gelezen, maar Vernieuwonderwijs gelooft sterk in [leren door ontwerp](#): docenten en onderwijsmakers werken continu aan hun visie op onderwijs en leren door samen het [onderwijs te ontwerpen](#). [In ons werk](#) op scholen en onderwijsinstellingen komen we vaak in aanraking met onderwijsprofessionals met tal aan ideeën voor het onderwijs wat zij maken en geven. Soms ontbreekt het hen alleen aan de tijd, ruimte, sparringpartners, inspiratie of kennis van aanpak om die ideeën in de praktijk te brengen. Tegelijkertijd zien we hoe verschillende instellingen met dezelfde vragen en dromen zitten. Vanuit die signalering is bij ons het idee ontstaan van het [Wijslab](#), waar we op een andere manier aan de slag gaan met onderwijsontwerp

De eerste Wijslabs-sessie

6 tips voor leren door ontwerp:

Zelf al bekend met het ontwerpen van onderwijs, dan zijn er altijd zaken waar je tegenaan loopt. Hoe los je deze op? Hieronder bieden we alvast 6 tips die je direct kunt toepassen in je (onderwijs)ontwerpprocessen.

Tip 1: Verken het vraagstuk: We zijn geneigd om bij het ontwerpen van onderwijs al snel te denken in één mogelijke oplossingsrichting. Hierbij wordt een bepaalde onderwijsmethode of -tool al snel als dé uitkomst gezien. Uitgestelde actie is echter een sterk mechanisme om in te zetten als het om onderwijsontwerp gaat. Sta wat langer stil bij wat precies het vraagstuk is in plaats van direct in een oplossing te denken. Wat wil je precies bereiken bij leerlingen of studenten? Wat is daarvan het doel? En waarom lukt dat nu (nog) niet optimaal? [Bring contextfactoren in kaart](#) en sta stil bij waarom dit nu een belangrijk en urgent vraagstuk is.

Tip 2: Bouw samen: Het ontwerpen van onderwijs gaat gepaard met een heleboel aannames [over leren](#). We kennen allemaal wel die ene klas waarbij een specifiek onderwijsprincipe goed werkte, of hebben bijvoorbeeld een sterke eigen voorkeur voor leren of lesgeven. Maak gebruik van de kennis en ervaring van anderen en voorkom dat je te snel eigen conclusies trekt. En ook: samen leren is veel leuker dan alleen!

Tip 3: Vergeet de eindgebruiker niet: Leerlingen en studenten zijn een waardevolle bron aan informatie als het aankomt op het ontwerp van onderwijs. Ze zien als sparringpartner tijdens het ontwerpproces is prettig, maar vergeet ook niet dat je tijdens het geven van onderwijs continu kunt toetsen of jouw ontwerp(principes) tot z'n recht komen. Heb je [keuzevrijheid](#) ingebouwd in de hoop dat ze meer [motivatie](#) krijgen? Evalueer tijdig met ze of dit het gewenste effect heeft of dat meer structuur of begeleiding bijvoorbeeld wenselijk is. Ook een mooie manier om rekening te houden met het perspectief van de student of leerling is het in kaart brengen van een [student journey](#) voor jouw

onderwijsontwerp. Wat is jouw intentie voor het onderwijs dat je ontwerpt? Wat hoop je dat de student of leerling ervaart en hoe hoop je dat hij of zij dat ervaart? Breng ook in kaart waar je verwacht dat extra uitdaging zal zitten of hoe je gedurende je onderwijs een opbouw van complexiteit of afname in begeleiding voor je ziet.

Tip 4: Durf te experimenteren: Nieuwe of andere (werk)vormen inzetten in je onderwijs kan spannend zijn. Zowel jij als de leerling of student zal daaraan moeten wennen. Maar leren doen we voor een groot deel door te proberen. *Practice what you preach* en probeer die tool, werkvorm of aanpak uit. En vergeet ook niet [studenten mee te nemen in jouw aanpak](#). Zo kan je waardevol evalueren op het succes ervan. Door in het ontwerp goed na te denken over de timing en waarde van je leeractiviteiten, zetten we nieuwe tools of werkvormen bewuster in en staat de leeractiviteit ook daadwerkelijk ten dienste van de uiteindelijk gewenste leeropbrengst.

Tip 5: Houd ruimte : Zowel in de fase van het vaststellen van de leeropbrengst, als in de fase van het [ontwerpen van toetsing en leeractiviteiten](#) is het van belang om focus te houden. Draagt dit écht bij aan het leerproces van de student of leerling, of: heb ik dit écht nodig om een betekenisvolle beslissing te kunnen nemen over het leren? Die vragen houden je scherp en voorkomen dat je een [overvol curriculum](#) bouwt. Een krachtig curriculum focust op begripsvorming en diep leren in plaats van op inhoud afvinken.

Tip 6: Doe een stapje achteruit: Last but not least: zorg dat je de tijd hebt om al je ontwerpideeën op een later moment nog eens tegen het licht te houden. Een frisse blik helpt in ieder ontwerpproces. Dus zet dat kopje thee en doe die stap achteruit.

Tot snel?

Met het Wijslab hopen we jou de ruimte, kennis en inspiratie te bieden om in een andere omgeving *outside the box* te denken, samen te werken met anderen en jouw ideeën volgens een gestructureerde ontwerpaanpak verder te brengen. We organiseren de komende maanden de eerste edities van het Wijslab bij ons op kantoor in Nijmegen. Lijkt het je leuk om met ons te leren door ontwerp? [Bekijk de geplande ontwerpsessies hier](#) en maak alvast gebruik van de zes tips!

Meer overzicht in het curriculum?

Stop met het gebruik van Word- en Excel bestanden en ontwerp als team op een interactieve manier een krachtig, overzichtelijker en samenhangend curriculum.

[Meer weten](#)

Literatuur

Dorst, K. (2015). Frame innovation

McTighe, J., & Willis, J. (2022). Verrijk je onderwijs

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

